

Yohan Shanmugaratnam (redaktør) | Peter M. Johansen
Eirik Grasaas-Stavenes | Sissel Henriksen | Magnus Lysberg | Amal Wahab
utenriks@klassekampen.no

UTENRIKS

FOTO: AP/NTB SCANPIX

DAGENS TAL:

10

Oman har gått med på å ta imot ti Guantánamo-fangar. Det opplyste Omans utanriksdepartement i går. Det ligg ikkje føre nokon detaljar, men styresmaktene opplyser at landet har gått med på overføringa etter ein førespurnad frå Det kvite hus.

©NPK

Dei styrtrike blir enda rikare

Åtte menn eig like mykje som halvparten av befolkninga på jorda, ifølgje organisasjonen Oxfam. Skiljet mellom fattig og rik har aldri vore større enn i dag. Verdiane dei 3,6 milliardar fattigaste eig, svarar til dei samla rikdommane til blant anna Microsoft-grunnleggjar Bill Gates (biletet) og Facebook-gründer Mark Zuckerberg.

©NPK

26 dømt til døden for drap

26 personar er dømt til døden ved henging i Bangladesh for å ha bortført og drepe sju personar. Dei sju offera vart bortførte utanfor ein cricket-stadion i byen Narayanganj april 2014, bundne og køyrde av garde i ein varebil. Lika vart tre dagar seinare funne flytande i ei elv. 35 personar er dømt i saka.

©NPK

FOTO: AP/NTB SCANPIX

DAGENS NAVN:

Lee Jae-yong

Påtalemyndigheten i Sør-Korea ber om at Samsung-toppen Lee Jae-yong pågripes i korrupsjonsskandalen der presidenten skal stilles for riksrett. Hvis retten gir aktorstatet medhold, blir 48-åringen i så fall den første toppen i Samsung som pågripes i skandalen. Samsung skal ha blitt presset til å overføre pengegaver til en stiftelse kontrollert av en nær venninne av president Park Geun-hye.

©NTB

Bruk av kurdiske jihadister i mu

IS-jakt i K

AKTIVE: Kurdiske IS-grupper er oppdaget i fjellområder langt inne i irakisk Kurdistan, som er alliert med Vesten. Cellene knyttes til mulla Krekars gamle nettverk.

Av Joakim Medin (tekst og foto), Halabja/Suleimania/Pungala

IRAK

Pittoreske små landsbyer klorer seg til de snødekkede skråningene når vi kjører gjennom landskapet øst for byen Halabja i irakisk Kurdistan. Fjellområdet kalles for Hawraman og har en makeløs natur, med høye topper og dype daler. Men det er mer kjent for sin voldsomme historie.

Her ble historiens dødeligste angrep med kjemiske våpen gjennomført, da Saddam Husseins regime gassbombet Halabja i mars 1988 og drepte 5000 kurdere. Hawraman ble også hardt rammet under krigen mellom Iran og Irak på slutten på 1980-tallet og ble nærmest avfolket. Seinere kom problemet med den militante kurdiske islamismen.

– Dette er Byara. Her lå Ansar al-Islams hovedkvarter. De ville opprette en islamsk stat. Men lokalbefolkningen likte dem ikke, sier en mann fra området som tar meg med på en rundtur.

Krekars gamle revir

Vi kjører inn i et lite samfunn bare et steinkast fra grensa til Iran. Høsten 2001 ble den kurdiske jihadistgruppen Ansar al-Islam dannet her under islamisten mulla Krekar. I Byara og noen andre lokalsamfunn nedla de forbud mot musikk, alkohol og skolegang for jenter, og de tvang alle kvinner til å bære slør.

De utropte jihad mot det kurdiske partiet PUK og gjennomførte flere dødelige angrep. Da USA invaderte Irak i mars 2003, gjennomførte de parallelt Operation Viking Hammer sammen med peshmergasoldater fra PUK, som raskt beseiret Ansar al-Islam i fjellene.

Mulla Krekar har siden den gang oppholdt seg i Norge. Islamistlederen kom som kvoteflyktning allerede i 1991.

FAKTA

Ansar al-Islam:

■ Militant kurdiske-islamisk ekstremistgruppe som i perioden 2001 til 2003 kjempet mot andre kurdiske partier i Nord-Irak. Ble ledet av mulla Krekar.

■ Ansar al-Islam motsatte seg den ikke-religiøse samfunnsordenen som Kurdistans patriotiske union (PUK) og Kurdistans Demokratiske Parti (KDP) står for og gjennomførte flere massakrer.

■ I sine velmaktsdager disponerte Ansar al-Islam omkring 600 soldater i et lite område på grensa mellom Iran og Irak.

■ Gruppen ble fordrevet derfra i 2003 av PUKs militis med støtte fra amerikanske fly.

Kilde: Store norske leksikon

© TNS/Bulls

Tross mange krav om utlevering til Irak, og tross sine truende uttalelser, fengselsopphold og anklager om fortsatt støtte til jihadisme, er han fortsatt i Norge.

Menn i huler

Her i fjellene har det vært stille siden 2003 – inntil for noen uker siden.

– Ser du fjelltoppene der borte? I dalen til venstre for den, der ligger Gir yana. Det er et isolert sted med mange steder å gjemme seg. Der bodde flere IS-krigere i noen huler, sier veiviseren min.

I slutten av november oppdaget den kurdiske sikkerhetstjenesten Asayish en gruppe IS-krigere ved Gir yana, 20 kilometer øst for Halabja. Etter en 24 timer lang skuddveksling skal fem jihadister ha blitt drept, mens en sjettede flyktet. I hulene ble det

SPOR: Splinten som en IS-kriger trakk ut for å detonere bombebeltet i landsbyen Pungala i begynnelsen av desember. Salam Mahmoud Kadir (til venstre) bor i Pungala og mener at Den islamske staten (IS) hadde hjelp fra noen i lokalbefolkningen.

funnet både våpenlagre og internerne dokumenter. Ifølge Asayish var tre av de fem drepte kurdere fra Halabja.

Oppdagelsen fikk ikke så mye oppmerksomhet i internasjonale medier på grunn av kampene i den irakiske storbyen Mosul. Selv om Den islamske staten (IS) gjør hard motstand, forventes en militær seier. Men hendelsen i fjellene, langt borte fra kjer-

Mulla Krekars gamle revir kan være ny strategi fra IS: Krekars bakgård

neområdene til IS, viser hvor vanskelig det er å kvitte seg med jihadistene.

Min veiviser kommer fra Gir yana selv.

– Byen har vært helt overlatt til seg selv siden vi flyktet fra bombene i 1988. IS-krigerne må ha fått hjelp. Det må ha vært sovende celler nede i Halabja. Jeg tror IS har bedt cellene om å starte en ny krig i dette området.

Nytt mønster

I løpet av de siste månedene har vi sett et nytt mønster i irakisk Kurdistan. Det kan peke mot en ny taktikk hos IS. Alt begynte i august 2016, da Asayish traff på to IS-krigerne i et fjellområde utenfor byen Chamchamal. Den ene

ble skutt, men den andre, som var en kurdisk tenåring, sprengte seg selv med et bombebelte.

Tre dager seinere ble fire andre IS-krigere drept i samme område. I slutten av oktober gikk nesten hundre jihadister til angrep midt i sentrum av Kirkuk. Sovende celler, med også kurdiske medlemmer, antok mange.

I slutten av november ble IS-gruppen i Halabja oppda-

get. Og i begynnelsen av desember ble enda en IS-gruppe oppdaget, utenfor byen Derbendikhan. Jihadistene har for det meste vært kurdere, flere ganger med opphav i Halabja-provinsen.

– Før opprøret mot Saddam Hussein 1991, hadde vi ingen problemer med islamistbevegelsen, men det fikk vi seinere. Det kom folk fra Afghanistan som ga dem opplæring i bruk av våpen og sprengstoff,

sier Jamil Hawrami, PUKs leder i Halabja, når Klassekampen møter ham i storbyen Suleimania.

På 1990-tallet og begynnelsen av 2000-tallet hadde han ansvaret for partiets kamp mot jihadistene i Hawraman. Den kurdiske islamistbevegelsen har sitt opphav i Halabja i slutten på 1980-tallet. Bevegelsen ekspanderte snart opp i fjellene da kurdere som hadde vært frivillige i Afghanistan, vendte hjem med militære erfaringer – og internasjonale jihadistkontakter.

Ansar al-Islam, som vokste fram fra denne bevegelsen, har trolig vært en del av al-Qa'ida-nettverket. Men Jamil Hawrami insisterer på at jha-

distene ble beseiret. I dag eksisterer ikke Ansar al-Islam.

– Det eneste som er igjen, er lederen mulla Krekar oppe i Norge. Hvis det er noen få medlemmer igjen, har de flyttet til IS-områder.

Dypt inne i kurdisk område

Lahur Talabani, lederen for den kurdiske etterretningstjenesten Zanyari, er enig. Organisasjonen er knyttet til PUK og har ansvar for å beskytte området mot terror. I 2003 var den da 26 år gamle Talabani en av nøkkelpersonene i den USA-støttede militære operasjonen mot Ansar al-Islam. Han mener at jihadistene som dukker opp i fjellene,

«Alt skyldes den dårlige økonomien. Jo mer IS betaler, desto lengre blir skjegget»

ALI OTHMAN,
GUVERNØR I HALABJA

SNØ OG IS: Siden i sommer har grupper med kurdiske IS-krigere blitt oppdaget i fjellområder i irakisk Kurdistan.

kommer fra Mosul.

– Det var smart å gjemme seg i hulene. Men vi har effektiv etterretning og kan jage dem overalt. Situasjonen fra før Operation Viking Hammer kommer ikke tilbake.

Talabani tror ikke IS vil forsvinne med det første. Jihadistenes ekstreme ideologi vil bestå, og det kan komme nye grupper. Derfor er det behov for investeringer for å bygge opp den krigsherjede infrastrukturen i områder der IS tidligere har styrt.

– Irakiske byer som Ramadi, Fallujah og snart også Mosul er helt ødelagt. Skoler, sykehus og infrastruktur er borte, og arbeidsløsheten er omfattende, noe som vil skape nye rekrutter til ekstremistgrupper.

Men hvorfor dukker IS-gruppene opp langt inne på kurdisk territorium? Talabani mener at det bare er en propagandastrategi fra IS på grunn av tapet av territorier.

– De gjør alt for å få oppmerksomhet. Vi oppdaget gruppene tidlig, så snart de forlot Mosul og var på vei hit.

IKKE OVER: Lahur Talabani, sjef for den kurdiske etterretnings-tjenesten, mener at IS vil fortsette som en underjordisk organisasjon.

Vi sporet dem og slo dem ut én etter én.

– Sovende celler

Men guvernør Ali Othman i Halabja har en helt annen forklaring. Alle gruppene har lokalt opphav, sier han.

– Ansar al-Islam hadde sovende celler i området. De har ikke hatt noen militær aktivitet siden 2003. Vi har bare sett litt graffiti som har hyllet IS. Men så ble cellene kontaktet av IS.

Guvernøren arbeidet selv som tolk under Operation Viking Hammer. Han så at Ansar al-Islam ble beseiret – men de forsvant ikke. Gruppen var fortsatt militært aktiv i andre deler av Irak og i Syria og sverget i august 2014 lojalitet til IS. Noen har ideologiske motiver, mens andre er med for pengenes skyld.

– Vi vet hvorfor folk kontakter IS. Alt skyldes den dårlige økonomien. Jo mer IS betaler, desto lengre blir skjegget. De pengene USA og Europa spanderer på militært utstyr og flyktninger, bør i stedet brukes på de unge på slike steder for å forhindre rekruttering, sier guvernøren.

Siden 2014 har det vært store økonomiske problemer i irakisk Kurdistan. Det skyldes krigen, synkende oljepriser og budsjettmidler som ikke blir utbetalt fra Bagdad. Særlig blant ungdommen er arbeidsløsheten enorm, og ingen har tro på framtida. Det har ført til protester på gatene, der flere har blitt drept. Selv om kampen mot IS har styrket den kurdiske identiteten, har det også blitt en radikaliserings i noen kretser.

Skuddveksling

Vi avslutter reisen i landsbyen Pungala ved foten av et fjellområde sør for byen Der-

GRUSOM HISTORIE: I Halabja drepte Saddam Husseins kjemiske våpen 5000 kurdere i 1988.

bendikhan. Det er nesten 30 mil fra nærmeste IS-kontrollerte område. Det var her den foreløpig siste skuddvekslingen mot en kurdisk IS-gruppe brøt ut. I begynnelsen av desember dukket fire menn i tjuårsalderen opp i landsbyen – med skjegg, svarte klær og jihadistbukser. Noen forsøkte å ta tak i dem, men de rev seg løs og løp av gårde. Snart sprenget seg den ene med et bombebelte. Snart ankom Asayish, som skjøt de tre andre da de var på vei opp i fjellene igjen. Alle de fire IS-krigere kom fra Halabja.

– Jeg har aldri hørt om at IS har vært her før. Men ... det har kommet fremmede til landsbyen før også. Flere menn kom nylig på besøk til Hemen, en mann som har vært lærer på skolen vår i fem

år, sier Salam Mahmoud Kadir, som bor i Pungala.

Bare tre netter før angrepet hadde to andre personer blitt skutt mens de satt i en bil. Salam Mahmoud Kadir tror de ukjente i Hemen er de skyldige og at både de og landsbyens eksklærer har vært IS-medlemmer. Han beskriver Hemen som svært religiøs og tror at han var en kontaktperson for de nå døde IS-krigerne. Det var derfor de gikk rett inn i landsbyen. Nå sitter Hemen i fengsel. I slutten av november ble også minst tre andre kurdere fengslet i Derbendikhan, 15 minutter med bil nordover, etter anklager om IS-koblinger.

Krekars skygge

Ingen vet hva den nye trenden med IS-grupper i irakisk

Kurdistan fjell er et tegn på. Er det en kortsiktig strategi for å skape nye militære fronter og avlaste Mosul? Eller er det en langsiktig strategi for å skaffe seg fotfeste seg i isolerte områder? Representanter for kurdiske myndigheter er ikke enige seg imellom. Men på lokalt nivå er mange overbevist om at islamistiske celler som hjelper IS finnes i det kurdiske samfunnet – og at båndene går helt tilbake til mulla Krekar.

– Siden dette skjedde, har vi patruljert Pungala med 30 bevæpnede menn dag og natt. Vi har vaktposter som sjekker alt, sier Salam Kadir.

Det finnes all grunn til å frykte at fjellene kan gjemme på flere jihadistister, som nå vil hevne seg.